

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Інститут доуніверситетської підготовки

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ В СИСТЕМІ ОСВІТИ:
ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД –
ДОУНІВЕРСИТЕТСЬКА ПІДГОТОВКА – ВИЩИЙ
НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД

Матеріали
ІХ міжрегіонального семінару
14 листопада 2014 року

Київ 2014

УДК 373.57(063)

ББК Ч 448.44 р

А 437

Актуальні проблеми в системі освіти: ЗНЗ – доуніверситетська підготовка – ВНЗ : зб. наук. пр. матеріалів ІХ міжрегіонального семінару, м. Київ, 14 листопада 2014 р. Національний авіаційний університет / наук. ред. Н. П. Муранова. – К. : НАУ, 2014. – 316 с.

До збірника ввійшли статті та тези доповідей учасників ІХ міжрегіонального семінару «Актуальні проблеми в системі освіти: ЗНЗ – доуніверситетська підготовка – ВНЗ», м. Київ, 14 листопада 2014 року, який проводився на базі кафедри базових і спеціальних дисциплін Інституту доуніверситетської підготовки Національного авіаційного університету спільно з іншими науковими установами та навчальними закладами України. Адресований науковцям, викладачам ЗНЗ і ВНЗ, аспірантам та працівникам галузі педагогіки.

Редакційна колегія:

Муранова Н. П., к. пед. н., доц., проф. кафедри базових і спеціальних дисциплін, директор Інституту доуніверситетської підготовки Національного авіаційного університету (голова);

Буркова Л. В., д-р пед. н., заступник директора з наукової роботи Інституту обдарованої дитини НАПН України;

Лобода С. М., д-р пед. н, проф., проф. кафедри журналістики Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету;

Тарасюк В. С., к. ф.-м. н., старший викладач кафедри базових і спеціальних дисциплін Національного авіаційного університету;

Черіпко С. І., старший викладач кафедри базових і спеціальних дисциплін, заступник директора з навчальної роботи Інституту доуніверситетської підготовки Національного авіаційного університету;

Свентицька В. А., старший викладач кафедри базових і спеціальних дисциплін Національного авіаційного університету;

Луцька І. В., начальник навчально-методичного відділу Інституту доуніверситетської підготовки Національного авіаційного університету.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Інституту доуніверситетської підготовки Національного авіаційного університету (протокол № 8 від 26 листопада 2014 року)

команді, грамотно розподіляти завдання, ролі, обов'язки між членами колективу, толерантно ставитись один до одного при оцінюванні вкладу кожного учасника в спільну справу. Формуються навички структуризації, алгоритмізації при вирішенні поставленої задачі чи проблеми, розвивається творчість і креативність мислення.

Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у вивчення всіх без винятку предметів сформувало в учнів інтерес до технічних напрямків подальшого навчання. Як результат маємо 53 % учнів, які навчаються в технічних вузах; 34 % – за спеціальностями, що мають відношення до інформаційних технологій. Більше 20 % дітей пов'язали свою долю з професіями інформаційно-технологічного профілю. Таким чином у школі створені всі умови для повного використання інформаційно-комунікативних технологій в навчально-виховному процесі [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція профільного навчання в старшій школі. – К., 2003. – 14 с.
2. Зламаний Л.М. Профільна освіта: шляхи реалізації // Нива знань – 2005. – № 1. – С. 14-17.
3. Химинець В.В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи // Освіта Закарпаття. – 2007. – № 6. – С. 7-10.

УДК821.161.2:81-115(043.2)

Черіпко Сергій
м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ МИХАЙЛА ПАНОСОВИЧА ДРАЙ-ХМАРИ МЕТОДОМ КОМПАРАТИВІСТИКИ

У статті проаналізовано особливості та роль методу компаративістики при вивченні творів української літератури. Основну увагу приділено застосуванню різних форм даного методу при підготовці абітурієнтів до загальнонаціонального ЗНО. Метод досліджується на прикладі літературної діяльності М. Драй-Хмари.

Ключові слова: метод, форми, порівняння, компаративістика, зіставлення, подібності, новаторство.

Проблеми правильного розуміння абітурієнтами письменницьких інтерпретацій того чи іншого твору (ліричного, епічного, драматичного), передбаченого програмою загальноосвітнього навчального закладу чи УЦОЯО, мають своє місце у сучасному навчальному процесі. Тому одним із головних завдань при вивченні творчості будь-якого із письменників з української літератури – є правильний добір методів, що дозволяють аналізувати дану творчість на фоні певної історико-літературної епохи, якогось з літературних творчих напрямів чи творчості іншого письменника.

Одним із таких дієвих методів є метод компаративістики. Адже компаративістика (порівняльне літературознавство) для сучасної літератури має неабияке значення, її метою є виявлення багатьох особливостей на основі зіставлення творів та явищ в межах творчості одного або кількох письменників, одного чи різних історико-літературних періодів. Про можливість компаративістики як шкільної методики аналізу тексту йдеться у працях Д. Наливайка. Питання компаративного аналізу є актуальним напрямком сучасної методики, серед найбільш вагомих праць – праці Л. Мірошниченко, Т. Нефедової, Н. Волошиної, О. Ніколенко, О. Куцевол, Ж. Клименко, А. Грабовського, В. Бабенко. А повнішому розкриттю творчих здібностей слухачів, формуванню полікультурної компетентності на уроках компаративного аналізу допомагають елементи методичних концепцій Ю. Ковбасенка, Є. Волощук, О. Ісаєвої. Досвід ґрунтується також на педагогічних ідеях В. Сухомлинського (цілісний, всебічний розвиток особистості) та технології особистісно-орієнтованого навчання І. Лиманської.

Загальновідомими і актуальними є на сьогодні крилаті слова: «Усе пізнається в порівнянні».

Основною операцією компаративного методу є порівняння творів між собою й поєднання певних подібностей за результатами аналізу у групі. У процесі характеристики творів порівняльний метод відіграє сполучну роль.

При використанні компаративного аналізу на заняттях з української літератури завжди враховуються різні форми порівняльного методу:

- порівняльно-порівняльний метод, що виявляє природу різнорідних об'єктів;
- порівняння історико-типологічне, яке пояснює подібність не зв'язаних за своїм походженням явищ однаковими умовами генезису й розвитку;
- історико-генетичне порівняння, при якому подібність явищ пояснюється як результат їхнього споріднення за походженням;
- порівняння, при якому фіксуються взаємовпливи різних явищ.

Як такі форми методу компаративістики дозволяють всебічно охарактеризувати творчість письменника, в межах порівняння як творів одного митця, так і в порівнянні з творами іншого, а саме: мотиви, теми поезій, особливості створення ліричних образів, використання художньо-виражальних засобів, приналежність до певного стилю, літературного напрямку чи історико-літературної доби, – прослідкуємо на елементах літературної спадщини представника «розстріляного відродження» М. Драй-Хмара.

М. Драй-Хмара встиг познайомити українське українське суспільство з творчістю кращих митців вітчизняної й світової культури: Т. Шевченка, Л. Українки, П. Тичини, Я. Купали, К. Тетмаера та ін.

Вибір тем, мотивів, образів у творчості зазначених письменників М. Драй-Хмара аналізував через призму власних мистецьких уподобань, і, головне, за допомогою компаративного аналізу. Мав особливі симпатії до естетичних феноменів, пов'язаних із новітніми пошуками вітчизняними та західноєвропейськими митцями форм для вираження психології почуттів розкованих, не залежних від впливу суспільних віянь, у творчості яких, за висловом видатного науковця М. Жулинського, «вирував емоційно бурхливий дух естетичного новаторства, спровокований внутрішньою бунтівливістю, пориванням зламати традиційні форми і вирватися на широкий простір повсякчасного дерзання і самовідкриття» [4, с. 12].

Використання порівняльного аналізу художніх творів допомагало М. Драй-Хмарі реалізувати завдання тогочасної

педагогіки, що, до речі, є актуальним і в сучасній літературній освіті: підвищення загальнокультурного рівня розвитку учнів, формування в них стійких уявлень про різноманітність світу, виховання толерантного ставлення до людей інших національностей та віросповідань.

У порівняно невеликій кількості віршів М. Драй-Хмара зумів відтворити весь світ не тільки природи, але й людських відчуттів. Від спокою нірвани, коли, здається, розчиняється душа в просторі і вже не відчуваєш, де ти, а де світ, до голосної розпуки, коли «думки – натягнуті дроти», а розпач обійняв душу, бо живеш у державі, котру сам означив словами: «жорстокий край безглуздої сваволі». І мимоволі вигукує митець у розпачі, в безнадії вплинути на спосіб власного життя, змінити долю свого народу:

О серце, серце, бийсь до краю,
поки хоч крапля є надій!
Замети, розтопи сльозами,
огнем палючим розпали,
або вже розірвись з нестями,
розвійсь, як пригорща золи! [2, с. 82]

Так само досить широка і має виразно національно спрямований характер тематика віршів Драй-Хмари, яким властива певна конкретика сюжетів. У них також проступає автор у колі своїх зацікавлень, симпатій, оцінок тощо. Поет, застосовуючи форму порівняльного методу як історико-генетичне порівняння, звертається до постатей історичних діячів чи діячів мистецтва («Пам'яті Сергія Єсеніна», «На могилі Руданського», «Прекрасніший за «Весну» Ботічеллі» та ін.). Досить багато віршів присвячено пам'ятним місцям України: Києву, Чернігову, Черкасам, Кам'янцю-Подільському, Галичині, часто й маленьким загубленим селам, а це можливо простежити лише за допомогою порівняння історико-типологічного.

У невеликій кількості віршів М. Драй-Хмара зумів умістити розкішну безмір природи з тисячами озвучених картин неперевершено-мінливої краси і неповторності, розкрити людину в цінних, непроминних ознаках душі і серця, створити художній малюнок доби з її протиріччями жорстокого і величного, дати їй найбільш точне, правдиве і безкомпромісне визначення.

Застосування в підготовці до ЗНО компаративного аналізу текстів потребує від викладача вміння формувати ефективні моделі практичних занять з використанням інтерактивних методів навчання, засобів художньої культури, а також розробки дидактичного матеріалу для проведення занять, використання сучасних інформаційних технологій.

Систематичне використання компаративного аналізу на заняттях з української літератури забезпечує стабільний розвиток полікультурної компетентності абітурієнтів, підвищує рівень мотивації в них до вивчення предмета, сприяє розвитку цілісного сприйняття дійсності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Драй-Хмара М. Вибране / Драй-Хмара М. – К. : Дніпро, 1989. – 542 с.
2. Драй-Хмара М. Вибране: Поезії і переклади / Драй-Хмара М. – К. : Радянський письменник, 1969. – 301 с.
3. Драй-Хмара М. Вінок. Життя й творчість Максима Богдановича / М. Драй-Хмара // Михайло Драй-Хмара. Літературно-наукова спадщина. – К. : Наукова думка, 2002. – С. 244–260.
4. Жулинський М. Шлях із неволі, з небуття / М. Жулинський // Михайло Драй-Хмара. Літературно-наукова спадщина. – К. : Наукова думка, 2002. – С. 3–16.